

Oponentský posudek na bakalářskou práci Dominiky Semerádové, Českoslovenští historici a západoevropská historiografie. Sonda do kontaktů s frankofonním světem v meziválečném období, Praha 2017, 86s. + 3. Příloh

Volba atestačního bakalářského písemného úkolu představuje náročný a zodpovědný akt a student, který k odbornosti teprve kráčí, by měl zvážit limity svých znalostních a profesních předpokladů. Dějiny historiografie jsou královskou disciplínou oboru zvláště, pokud je česká národní historie nazírána v kontextu evropského a ještě širšího dějepisného bádání. Obávám se, že tuto skutečnost kol. D. Semerádová nedocenila. Již samotný název práce je zavádějící, neboť ze slibovaných „kontaktů s frankofonním světem“ se „vyklube“ účast českých/československých badatelů na VIII. Mezinárodním kongresu historických věd v Curychu na sklonku léta 1938, což navíc není frankofonní oblast Švýcarska a odehrál se v prostorách Eidgenössische Polytechnische Schule (dnes Eidgenössische Technische Hochschule) Zürich.

Českým historikům, kteří se uplatnili v meziválečné době, jistě vznik republiky otevřel nové širší možnosti, ale většina z profilujících osobností se odborně formovala již dříve. Skutečně profesionální slovenská historiografie teprve klopotně zrála. V českých zemích také působili němečtí dějepisci, kteří ve své nacionálně obranné strategii hájili tezi o prioritním civilizačním významu Němců na jejich teritoriu (jejich práce tvořili cca čtvrtinu až třetinu vycházející historické a vlastivědné produkce). Vazby na Francii jako hlavního spojence byly logicky podporovány státem i v oblasti historiografie, ale úspěch těchto snah byl jen částečný. Brzdila je i „znalost“ francouzského jazyka z českých středních škol. Dvacet let existence samostatné republiky nebylo mnoho a nová generace českých/československých historiků, která mohla kontakty rozvíjet na kvalitativně vyšším základě, teprve přicházela. Potomci českých elit, pro něž by se francouzský jazyk stal druhou mateřštinou, ovládali jej dokonale a znali prostředí, právě studovali na lyceu v Dijonu.

Při pohledu do vlastního textu bakalářského atestačního počínu postrádám v úvodu vytýčení cílů práce, dále odpovídající pojednání o pramenech a literatuře, jež by uchazeče umožnilo porozumět stavu zkoumané problematiky jako východisku jejího bádání a konečně představení použitých metod. Z československého úhlu pohledu je také vhodnější hovořit o „Mnichovském diktátu“, než o „dohodě“. Nevím však, proč by pro československé historiky nebyla v srpnu a září 1938 možná „svobodná mezinárodní spolupráce se západoevropskými zeměmi“. Problematická je dvoustránková (sic!) kapitola pojmenovaná „Evropská

historiografie“ sestavená na základě textu učebnice „Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví“ a stati hradecké Veroniky Vyčichlové (dnes Středové). Jí glorifikovaná škola Annales nebyla a není jediným a ani rozhodujícím směrem francouzské historiografie. Francie je velká země, která věnuje své kultuře, jejíž nedílnou součástí je umění múzy Clío / Kleió, výraznou pozornost a „kvetly zde všechny květy“. Základem ovšem zůstávaly a zůstávají standardy strukturalismu, neopositivismu atp., jakož i „klasická“ témata z dějin politických, sociálních, kulturních, aj. (Viz stať Martina Nejedlého „O nových směrech medievistického bádání ve Francii, o zdrojích francouzské inspirace a o každoroční proměně výkladních skříní“, *Medievalia Bohemica* 13, 2010.) Reakce většiny francouzských historiků na mediální prezentaci nových počinů školy Annales věhlasným Jacquesem Le Goffem: „Beaujolais nouveou est arrivé“ – při veškeré úctě k jeho osobnosti a dílu – nepotřebuje komentář.

Následující nástin hlavních směrů vývoje meziválečné české/československé historiografie s upozorněním na jejich nositele je podám vcelku zdařile v hutném nástinu. Nemohu ovšem souhlasit s názorem, že Archivní škola byla „klíčovou“ vědeckou institucí, kde se „dovzdělávali“ archiváři, a za přeexponované považují např. tvrzení o širším uznání Bedřicha Mendla mezi francouzskými historiky. Akceptovat lze i představení Mezinárodního svazu historických věd jako organizace, byť se bez rozsáhlejší verifikace opírá o internetové zdroje. Příliš ale nerozumím, proč byl dále vložen do textu jako samostatný segment stručný popis dějin a zasedání Federace historických společností východoevropských.

Stěžejní je logicky kapitola o VIII. Mezinárodním kongresu historických věd v Curychu a o české/československé účasti na něm. Samo získání pořadatelství takové akce je záležitostí intenzivní déledobé vědecké diplomacie, oficiálních i zákulisních jednání, lobování aj., v jejímž víru se ocitli i čeští/českoslovenští zástupci v radě Mezinárodního svazu historických věd. Autorka vcelku standardně provádí čtenáře dějinami VIII. kongresu od jeho přípravy obecně i přímo mezi historiky v Československé republice, přes vlastní průběh, odborný, ale také doprovodný společenský program, který měl uspokojit přítomné manželky koryfejí tehdejšího dějepisectví, až po stručně demonstrované neformální kontakty některých československých historiků v jeho rámci. Posledně jmenovanou subkapitolu spolu s připomenutím doprovodného programu řadím k nejzdařilejším. Rovněž mě zaujalo upozornění na trefné hodnocení Karla Stloukala, nepochybně platné pro převážnou většinu akcí tohoto druhu, že pro „československou historickou práci nepřinesl kongres mnoho převratných podnětů, ale jednalo se spíš o přátelské setkání se zahraničními kolegy a jejich prací“.

Za problém ovšem považuji, že kol. Semerádová se u odborného programu spokojila pouze s vyjmenováním názvů jednotlivých sekcí a příspěvků referentů z Československa, aniž se snažila o jejich věcnou a metodickou analýzu, jež by naznačila stav historické vědy v dané době v evropském a širším rámci v relaci k situaci dějinného výzkumu v naší zemi. Chápu ovšem, že kvalifikovaný rozbor takového druhu by byl náročný i pro zkušeného badatele. Bylo však možné a také schůdné zaměřit se na cca dvě až tři sekce kongresu, na nichž českoslovenští zástupci participovali, a na základě vydaného kompletu tezí referátů – ať již mají jakoukoliv podobu – se o takové zkoumání alespoň pokusit. Potvrzuje se také, že s „frankofonností“ českých/československých historiků to nebylo tak „žhavé“, polovina z nich referovala německy. Otakar Odložilík určitě neuprchl z „nacistického Československa“. Tristní je závěr díla, který vlastně není závěrem, ale v podstatě rozšířeným popsáním struktury práce, jež je nastíněna již v úvodu. Komplementem textu je adekvátní soupis pramenů a literatury, pěkný jmenný rejstřík a čtyři obrazové přílohy. Trochu specifické jsou citace v poznámkovém aparátu, kde za nejvhodnější považuji pro začátečníky držet se normy ČČH.

Závěr: Předloženou bakalářskou práci Dominiky Semerádové doporučuji k obhajobě podmíněně a v současné podobě ji hodnotím jako dobrou. Bude záležet na její verbální prezentaci, v níž by se studentka měla soustředit na stav zkoumané problematiky a především na svůj přínos k jejímu řešení. Za zcela nezbytné pak považuji nahrazení, a to v písemné i elektronické podobě textu, současného „závěru“ – závěrem novým, jenž by obsahoval „klasiku“, tj. zobecnění zjištěných poznatků, důkaz a jejich zařazení do širšího historického kontextu.

Praha, 4. června 2017

Doc. PhDr. Jiří Šouša, CSc.